

METODY OBLICZENIOWE OPTYMALIZACJI

4

Arkadiusz Tomczyk

Institut Informatyki Politechniki Łódzkiej

10 kwietnia 2011

Funkcja celu

$$f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$$

Metody bezgradientowe

- **Metoda Hooke-Jeevesa.**
- **Metod Rosenbrocka.**
- **Simpleksu Nelder-Meada.**
- Metoda Gaussa-Seidla.
- Metoda DSC.
- Metoda Powella
- Metoda Zangwilla.

Założenia

Funkcja celu jest funkcją wypukłą.

Metoda Hooke'a-Jeevesa

- Niech $\mathbf{x} \in \mathbb{R}^n$ oznacza początkowe rozwiązanie oraz niech $\mathbf{e}_i \in \mathbb{R}^n$ dla $i = 1, \dots, n$ oznacza bazę wzajemnie ortogonalnych wektorów w przestrzeni $\mathbb{R}^n$. Ponadto niech $0 < \beta < 1$ oznacza współczynnik korekcyjny zmniejszający długość kroków oraz niech $\lambda \in \mathbb{R}$ oznacza początkową długość kroku.
- Zapamiętaj aktualne rozwiązanie jako $\mathbf{x}_0 = \mathbf{x}$. Jeśli jest to pierwsza iteracja oznacz również $\mathbf{x}_b = \mathbf{x}$.
- Dla każdego dla $j = 1, \dots, n$ wykonaj:
  - Wyznacz $\mathbf{x}_j = \mathbf{x}_{j-1} + \lambda \mathbf{e}_j$.
  - Jeśli $f(\mathbf{x}_j) \geq f(\mathbf{x}_{j-1})$ wyznacz $\mathbf{x}_j = \mathbf{x}_{j-1} - \lambda \mathbf{e}_j$.
  - Jeśli wciąż $f(\mathbf{x}_j) \geq f(\mathbf{x}_{j-1})$ oznacz $\mathbf{x}_j = \mathbf{x}_{j-1}$.
- Jeśli wzdłuż żadnego kierunku nie udało się uzyskać poprawy przypisz $\mathbf{x} = \mathbf{x}_b$ i zmniejsz długość kroku zgodnie ze wzorem $\lambda = \beta\lambda$. Jeśli udało się uzyskać poprawę wyznacz:
$$\mathbf{x} = \mathbf{x}_n + (\mathbf{x}_n - \mathbf{x}_b) = 2\mathbf{x}_n - \mathbf{x}_b$$
oraz przypisz $\mathbf{x}_b = \mathbf{x}_n$.
- Jeśli nie jest spełniony warunek stopu wróć do punktu drugiego.

Ortogonalizacja Grama-Schmidta

Niech $k \leq n$ oraz niech dany będzie zestaw liniowo niezależnych wektorów $\mathbf{v}_i \in \mathbb{R}^n$ dla $i = 1, \dots, k$. W celu wyznaczenia zestawu ortogonalnych wektorów jednostkowych $\mathbf{e}_i \in \mathbb{R}^n$ dla $i = 1, \dots, k$ rozpinających tę samą podprzestrzeń $\mathbb{R}^n$ należy zastosować następującą procedurę:

$$\begin{aligned} \mathbf{u}_1 &= \mathbf{v}_1 \\ \mathbf{e}_1 &= \frac{\mathbf{u}_1}{\|\mathbf{u}_1\|} \\ &\dots \\ \mathbf{u}_i &= \mathbf{v}_i - \sum_{j=1}^{i-1} \langle \mathbf{v}_i, \mathbf{e}_j \rangle \mathbf{e}_j \\ \mathbf{e}_i &= \frac{\mathbf{u}_i}{\|\mathbf{u}_i\|} \end{aligned}$$

dla $i = 2, \dots, k$.

Obrót współrzędnych

Niech $\mathbf{e}_i \in \mathbb{R}^n$ dla $i = 1, \dots, n$ oznacza bazę wzajemnie ortogonalnych wektorów oraz niech $s_i \neq 0$ dla $i = 1, \dots, n$ oznaczają długości kroków wzdłuż odpowiednich kierunków. Aby dokonać obrotu współrzędnych wyznacz wektory $\mathbf{v}_i \in \mathbb{R}^n$ dla $i = 1, \dots, n$:

$$\mathbf{v}_i = \sum_{j=i}^n s_j \mathbf{e}_j$$

oraz zastosuj dla nich ortogonalizację Grama-Schmidta.

Metoda Rosenbrocka

- Niech $\mathbf{x} \in \mathbb{R}^n$ oznacza początkowe rozwiązanie oraz niech $\mathbf{e}_i \in \mathbb{R}^n$ dla $i = 1, \dots, n$ oznacza początkową bazę wzajemnie ortogonalnych wektorów w przestrzeni $\mathbb{R}^n$. Ponadto niech $\alpha > 0$ i $0 < \beta < 1$ oznaczają współczynniki korekcyjne, odpowiednio zwiększający i zmniejszający, długość kroków oraz niech $\lambda_i \in \mathbb{R}$ dla $i = 1, \dots, n$ oznaczają początkowe długości kroków dla odpowiednich kierunków bazy.
- Zapamiętaj aktualne rozwiązanie jako $\mathbf{x}_0 = \mathbf{x}$.
- Dla każdego dla $j = 1, \dots, n$ wykonaj:
  - Wyznacz $\mathbf{x}_j = \mathbf{x}_{j-1} + \lambda_j \mathbf{e}_j$.
  - Jeśli $f(\mathbf{x}_j) < f(\mathbf{x}_{j-1})$ zwiększ długość kroku $\lambda_j = \alpha \lambda_j$.
  - W przeciwnym razie przypisz $\mathbf{x}_j = \mathbf{x}_{j-1}$, zmień kierunek na $\lambda_j = -\lambda_j$ oraz zmniejsz długość kroku $\lambda_j = \beta \lambda_j$.
- Powyższe kroki powtarzaj tak długo jak udaje się uzyskać lepsze rozwiązanie dla któregoś z kierunków bazy.
- Oblicz sumaryczne długości kroków s_i dla $i = 1, \dots, n$ jakie wykonane zostały w każdym z kierunków $\mathbf{e}_i$ od czasu ostatniej zmiany bazy wektorów.
- Jeśli nie jest spełniony warunek stopu dokonaj obrotu współrzędnych w celu wyznaczenia nowej bazy wektorów, a następnie wróć do punktu drugiego.

Simpleks

Simpleksem n -wymiarowym o $n + 1$ wierzchołkach nazywamy zbiór wszystkich punktów $\mathbf{p} \in \mathbb{R}^n$ opisanych przez wektory wierzchołków $\mathbf{p}_i \in \mathbb{R}^n$ dla $i = 1, \dots, n + 1$ takich, że:

$$\mathbf{p} = \sum_{i=1}^{n+1} \theta_i \mathbf{p}_i$$

przy czym $\theta_i \geq 0$ oraz

$$\sum_{i=1}^{n+1} \theta_i = 1;$$

Oznaczenia

- Wierzchołek simpleksu, dla którego funkcja celu osiąga wartość największą:

$$\mathbf{p}_h \in \mathbb{R}^n \text{ dla } h \in \mathbb{N}$$

- Wierzchołek simpleksu, dla którego funkcja celu osiąga wartość najmniejszą:

$$\mathbf{p}_l \in \mathbb{R}^n \text{ dla } l \in \mathbb{N}$$

- Środek symetrii simpleksu po wyłączeniu wierzchołka $\mathbf{p}_h$:

$$\mathbf{p}^s = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^{n+1} \mathbf{p}_i \text{ dla } i \neq h$$

Odbicie

$$\mathbf{p}^o = (1 + \alpha)\mathbf{p}^s - \alpha\mathbf{p}_h \text{ dla } \alpha > 0$$

Ekspansja

$$\mathbf{p}^e = (1 - \gamma)\mathbf{p}^o - \gamma\mathbf{p}^s \text{ dla } \gamma > 1$$

Kontrakcja

$$\mathbf{p}^k = \beta\mathbf{p}_h + (1 - \beta)\mathbf{p}^s \text{ dla } 0 < \beta < 1$$

Redukcja

$$\mathbf{p}_i = \frac{\mathbf{p}_i + \mathbf{p}_l}{2} \text{ dla } i = 1, \dots, n + 1$$

Simpleks Nelder-Meada

- Niech $\mathbf{p}_1, \dots, \mathbf{p}_{n+1}$ gdzie $\mathbf{p}_i \in \mathbb{R}^n$ dla $i = 1, \dots, n+1$ oznaczają początkowe wierzchołki simpleksu.
- Wyznacz $f_h = f(\mathbf{p}_h)$ oraz $f_l = f(\mathbf{p}_l)$.
- Wyznacz środek symetrii simpleksu $\mathbf{p}^s \in \mathbb{R}^n$ i przyjmij $f^s = f(\mathbf{p}^s)$, a następnie wykonaj odbicie znajdując $\mathbf{p}^o \in \mathbb{R}^n$ i przyjmij $f^o = f(\mathbf{p}^o)$.
- Jeśli $f^o < f_l$ to:
  - Dokonaj ekspansji znajdując $\mathbf{p}^e \in \mathbb{R}^n$ i przyjmij $f^e = f(\mathbf{p}^e)$.
  - Jeśli $f^e < f_h$ to przyjmij $\mathbf{p}_h = \mathbf{p}^e$, w przeciwnym razie przyjmij $\mathbf{p}_h = \mathbf{p}^o$.
  - Jeśli nie jest spełniony warunek stopu to wróć do punktu drugiego.
- Jeśli $f^o \geq f_l$ to:
  - Jeśli $f^o \geq f_h$ to dokonaj kontrakcji znajdując $\mathbf{p}^k \in \mathbb{R}^n$ i przyjmij $f^k = f(\mathbf{p}^k)$. Jeśli $f^k \geq f_h$ to dokonaj redukcji simpleksu, w przeciwnym razie przyjmij $\mathbf{p}_h = \mathbf{p}^k$.
  - W przeciwnym razie przyjmij $\mathbf{p}_h = \mathbf{p}^o$.
  - Jeśli nie jest spełniony warunek stopu to wróć do punktu drugiego.

Kryteria stopu

- Zadana liczba iteracji.
- W metodzie Hooke'a-Jeevesa można zakończyć algorytm gdy długość kroku spadnie poniżej zadanej wartości.
- W metodzie Rosenbrocka kryterium zakończenia algorytmu może być brak postępów w kolejnych kierunkach aktualnej bazy.
- W metodzie simpleksu Nelder-Meada można zakończyć algorytm gdy odległość pomiędzy wierzchołkami simpleksu spadnie poniżej zadanej wartości.

Rozwiązanie

W metodzie simpleksu Nelder-Meada za rozwiązanie można przyjąć środek ciężkości całego simpleksu.

Brak postępów

Jeśli wybór rozwiązania początkowego w metodzie Hooke'a-Jeevesa lub metodzie Rosenbrocka nie daje poprawy wyniku po pierwszej iteracji można rozpocząć algorytm z nowego punktu początkowego.